

Res je, da je bila utile — učenost glavna gonilna sila Čopa znanstvenika, a tudi dulce — lepota in idealna ljubezen za Čopa esteta. Vsaj od l. 1821 do konca novembra 1824 je veljalo tudi zanj, kar je pobratim napisal o Črtomiru, češ, da ga »vodila ni le stara vera tja na osredok Blejskega jezera«.

Stoji: v mladosti je vsakdo romantik in poet, a ni vsakdo poklican biti predvsem le poet. Čop ni bil, pač pa Prešeren. Dve izpopolnujoči se v dnu sorodni duši.

ZAPISKI.

SLOVSTVO.

Anton Vodnik: **Vigilije**. 1923. Izdala in založila slov. kat. akad. omladina. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Lirika teh verzov je tako elementarna, da bi bili lahko postavljeni tudi v obliki nevezane besede. Vedno bi ritem uravnaval dihanje, in kjer bi bilo stavku konec, bi bilo konec tudi melodiji. Te pesmi so organizmi in lastni zakoni jih oživljajo. Te pesmi so gledanje, poslušanje, čutenje, in če hočeš gledati, poslušati, čutiti ž njimi, moraš postati on, poet. Pa tudi ti sam lahko ostaneš, in glej čudo, vse je v tebi. Če je pesnik pojoče srce vseh, potem je Vodnik pesnik, in kar nas je, ki nam njegovo srce za naša bije, smemo upati, da ne bomo zgubili stika z bodočnostjo, ne zgrešili poti nazaj v človeštvo.

Čas pa je tak in njegova huda znamenja nas begajo: Poživali se, da ti bo dobro na zemlji! Ljubi meso, da te ne križajo! Tuli zmago materije, sicer te proglašajo za otroka! Poslušamo in slišimo: Računi drdrajo ko tramvajska železnica, usode pokajo kakor puške, denar kujejo človeku na plečih. Pene tišče, ko se drže na smeh. Oči zelene ko laso mečejo po tleh, na zadavljenih obrazih bero si čast in slast.

Le pri njem je svetlo. Bridko sicer, svetlo vedno. Odkril je notranjo svetlobo in noben vihar mu je ne upihne. Le pri njem je dobro. Plaho sicer, dobro zmeraj. Ne bo ga kupil Lucifer ne s svojo svetlobo, ne s svojo dobroto. Še bi oklevali, če bi bila Vodnikova svetloba, njegova dobrota — sladka. Tako pa ni, in ker je trpkost okus vseh trpečih, delež spomina, ki ne presahne nikoli, in najsi je križanje erosa trajalo le pet let — je njegova beseda našega rodu in zategadelj nikoli dolgočasna. Sestra je umrla in na 37 straneh se vrača k bratu njena senca. (Pa že na 3., 4. strani se ti zdi, da je ta sestra mrtva od vekomaj in da se vekomaj vrača njena senca.) Zdaj je sinja meglica, ki med angeli gre, zdaj trepetanje, ki boli kakor molitev ali kesanje. Kedar je beseda, ki kakor luč boli v srcu, kedar smrt, ki ima oči smrti. Kot »sinjo divjačino, ki pod drevesi zveni,« jo je videl Vodnikov drug, prerano umrli G. Trakl. Sem in tja gre beseda, le da večna sestra govori z usti bravovimi in z njegovimi očmi gleda, nemi brat pa skozi prozorno sestro vidi vase.

Da vidi tudi v nas vse, ga dela tako dragocenega med nami.

»Večer
mi slika na okna
tvojo glavo ranjeno,
bridko nagnjeno
nad moj zadnji dan...«

Kdor nas je tako videl, nas je videl za vselej in utolaženi se moremo raziti: beseda nas je odrešila. Sicer pa je stran, ki je po njej ta stavek posnet, 21., vsa, kar je je, napisana za vselej.

»O lep sem v bolečini:
mesec z zvezdami iz mojih rok je vstal
nad tvojo glavo...«

So studenci krvi, ki se v njih ta mesec zrcali od pamtiveka. Šele na tej strani Vodnikove tenke poslanice je odprl oči in spregovoril.

In:
»Obliva kri me tvojega sreča.
Moja si kot smrt, ki se smehljá.«

Smrt pa je vstajenje in zato so Vigilije naš veliki matutinum. Malo jih je, ki bodo temu pritrdili: Mnogo jih je, ki jim je teh 37 Vodnikovih molitev premalo. Fanfara bodi močnejša! Stvar pa je taka, da je ni strašnejše govorice od govorice molka in da nobena puška ne bobna v ušesa, kakor bobnajo v ušesa ti žalostni prsti videca.

Vodnik je videc, odtod kot za večnost zaklenjene ustne. Če bi z veliko črko ne oznamenil redke besede, bi kedar še mi neopozorjeni šli mimo njega. Če bi nam z rimami ne pozvonil, bi še mi kedar menili, da govori le s seboj, brljavi stavec. »Grombesede« ni bilo treba. Zapisano je, da je Kokosehkova, Koseskega bi tudi lahko bila. Vodnik naj ne misli, da je verz 9. na 27. strani dober. A da je, je važno, ne kaj zna. In da Vodnik vzlic hrupu govori in svojo ozko luč prižiga vzlic bengalni razsvetljavi, ki se v nji preliva svet, ne more biti nikoli dovolj krepko poudarjeno.

Imeli smo ljudi — v poljani cvet,
imeli smo jih — vrhu gore hrast...

Vodnik ni ne cvet ne hrast; cvet in hrast smo imeli. Vodnik je glas, ki liki žarek stopljenega jekla brizga v uho, Vodnik je barva, ki kuha žarenje do konca oči, prst je, ki mu s konice kaplja svetloba onostranskih deželâ, obljubljenih in obljubljenih, tolikokrat obljubljenih, da že ne verjamemo več. Verujmo zopet in ne bodimo malodušni!
Stanko Majcen.

Josip Stritar: **Izbrani spisi za mladino**. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flerè. Z risbami okrasil Saša Šantel. V Ljubljani, 1923. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 411.

Kot XI. zvezek po Učiteljski tiskarni zasnovane mladinske zbirke »Slovenski pesniki in pisatelji« — v tisku kot IV. — je izšel Stritar, ki bo prav prišel šoli in domu. Antologija je ta knjiga iz vsega Stritarja in moram reči, dokaj srečno izbrana in podana. V Stritarjevo snovanje in delovanje pelje čitavca obširen življenjepis (I—LXX), ki se docela, rekel bi skoraj dobesedno, naslanja na klasičen Prijateljev uvod v »Antologiji« in